

A világháború számlája

Ma, amikor a fasiszta örület miatt új világháború veszélyével kell számolnunk, amely sokkal véresebb, kegyetlenebb és pusztítóbb lenne, mint az első volt, pontosan számot kell adni arról, hogy mibe került az emberiségnek a világháború. A legújabb becslések és számítások alapján a következőkben állíthatjuk össze a világháború számláját:

A föld 2000 millió lakója közül 1550 millió szakította meg egymással az összeköttetést. Hetven millió férfi vett részt a háborúban és pedig a népesség legerősebb, legegészségesebb, a jövő szempontjából legfontosabb része. Aki ezek közül elpusztult vagy megnyomorodott, az emberiség legjavából pusztult el. És pusztultak bőven. 23 millió ember halt „hősi halált”, 20 millió férfi sebesült meg (köztük 3·5 millió rokkant), 5 millió nő lett hadiözvegy és 10 millió gyermek hadiárva. A 23 millió halott nem csak a katonák soraiból kerül ki. Ez a szám felöleli azokat is, akik nem a csatatéren, hanem a hinterlandban haltak meg „hősökként”. Az asszonyok és gyermekek millióit, akiket a hiányos táplálkozás, járványok, polgárháborúk és a háborúval járó egyéb borzalmak temettek el idő előtt. Ez a háború tényleges embervesztése, de hozzá kell még számítanunk a közvetett embervesztéséget is: azt a sok embert, aki a háború következtében nem születhetett meg. A születési statisztikák alapján ezeknek a számát 25 millióra becsülik.

Ez a világháború embervesztése. Az anyagiakban okozott pusztulást és rombolást, a háborúra elköltött tömérdek összeget, a háború érdekében felhasznált, illetve elpocsékolt munkaerőt szinte lehetetlen felbecsülni. Mégis, egyes számszerűleg megfogható adatok képet nyújtanak a rettentő pusztításról.

A világháború költségeit a legelőkelőbb szaktekintélyek körülbelül 500 milliárd dollárra becsülik. Ebből az összegből Európa valamennyi lakosának szép családi házat lehetett volna építeni és még mindig olyan nagy összeg maradt volna fenn, hogy a lakosságot a legbőkezűbben lehetett volna ellátni iskolákkal, kórházakkal, könyvtárakkal, vasúttal és egyéb népjóléti intézményekkel. A hadikiadások terhe természetesen mindenütt a széles tömegekre hárult. Az összkidadások 84 százalékát belső kölcsönökkel és papírpénz kibocsátásokkal fedezték. Magától értetődik, hogy a hadikölcsönöket elsősorban nem a nagytőke, a kölcsön tulajdonképeni haszonélvezője, hanem a kispolgárság és munkásság

jegyezte. Négy és fél év értelmetlen küzdelmeire olyan óriási pénzmennyiséget pocskoltak el, aminek a fölhalmozására több évszázad volt szükséges.

A világháború a fegyveres front ellátására bevont nemzetgazdasági erők alkalmazását illetőleg minden megelőző háborút felülmúlt. Az igen nagy létszámú fronthadseregeken kívül a belső országrészek munkásainak millióit mozgósították a puszító eszközök gyártására. A háború végén kizárólag hadieszközök gyártásával Franciaországban 1,8, Angliában 2, Amerikában 1,2, Németországban 2,5 millió ember foglalkozott. A munkásság milliói által előállított hadiszerek mérhetetlen károkat okoztak. Azokon a területeken, ahol a hadműveletek lefolytak, számos üzem, szállító eszköz és más termelőerő elpusztult. Egyedül Északfranciaországban 23.000 ipari üzem, köztük 10 kohó, 4000 kilométer vasúti vonal, 61.000 km. útvonal, 9700 vasúti híd, 290.000 lakóház és 500.000 egyéb épület semmisült meg. A tengeren a búvárhajó-háború és az aknák következtében 16 millió tonnára menő kereskedelmi hajótér süllyedt el.

A világháború a tőkés termelés egész rendszerét rázkódtatta meg s az egyetemes válság szakaszát vezette be. Azáltal, hogy a legjobb munkaerőket elvonták a normális termeléstől, hogy az egész ipart a háborús termelésre alakították át, legyengült az egész világgazdaság. Ez számokban is kifejezésre jut:

Európa gazdasága a háború előtt és után (havi átlagértékek)

	1913	1919	fogyás %-ban
Szén (millió tonna) . . .	46.1	35.6	23.0
Öntött vas (millió tonna)	3.015	1.65	55.3
Acél (millió tonna) . . .	2.579	1.845	28.7

A világ termelése 1925—26-ban, tehát hét—nyolc év alatt érte csak el megint a háború előtti mértéket. Ezt a javulást a háborús romok eltakarítása, az újjáépítés eredményezte. Amint azonban az újjáépítés befejeződött, a válság újból, sőt erősebben jelentkezett, mint valaha. Ez a válság más természetű, mint az eddigiek voltak, ez nem a tőkés termelés rendszeres időszaki válsága, hanem magáé a rendszeré. A tőkés társadalom a fasizmuson keresztül véli feltalálni a válságból a kiutat. A fasizmus a jelenlegi gazdasági válságot újabb háborúval akarja megoldani. Ez a háború azonban nem jelentené a gazdasági válság megoldását. A jövő háborúja kegyetlenebb, rombolóbb, mint a világháború és csak az emberiség általános romlását vonhatja maga után. Így a fasizmus által beígért aranykor helyett a kultúra és civilizáció pusztulása, a barbarizmus visszatérte következik be.